

TRGOVAČKA MORNARICA U SISTEMU OPĆENARODNE ODBRANE

Aktivnost u sprovođenju koncepcije općenarodne odbrane u trgovačkoj mornarici bila je usmerena uglavnom u tri pravca:

a) na stvaranje njene ratne organizacije i funkcioniranje u ONOR;

b) na donošenje odgovarajućih propisa, odluka i uputstava za pravno regulisanje njenog mjesta i uloge u slučaju rata u sistemu općenarodne odbrane;

c) na obezbeđenje neophodnih materijalnih rezervi u slučaju eventualnog rata i prilagođavanju njenog poslovanja tim uslovima.

Radne organizacije su izradile MOB planove na osnovu kojih je moguće preći na ratnu strukturu organizacije.

Postoje i planovi o zaštiti sredstava i objekata. Na osnovu Zakona o narodnoj odbrani radne organizacije imaju formirane teritorijalne jedinice na proizvodnom principu. Dobro je organizirana civilna zaštita u poduzeću. Određena je organizacija službe u ratnim uslovima i utvrđene nadležnosti i funkcioniranje. Donijeti su odgovarajući propisi, uputstva i tumačenja federacije i republika, a radne organizacije su donijele i svoja interna akta.

Mnoge radne organizacije odvajaju novčana sredstva za finansiranje priprema narodne odbrane (nabavljanje izvjesne količine naoružanja za ličnu zaštitu). Može se konstatirati da je duh razrade i pripreme koncepcije općenarodne odbrane prisutan u svim pomorskim radnim organizacijama.

Veliki broj institucija, koje se na jadranskom području javljaju u oblasti pomorstva (10 lučkih kapetanija, 13 brodarskih poduzeća, 23 ribarska poduzeća, 44 brodogradilišta, 315 luka i lučica) njihova različita namjena i struktura i 42 društveno-političke zajednice ukazuju na svojevrsnost isprepletenosti interesa i složenosti ove problematike kad je riječ o potrebi izgradnje jedinstvenog sistema odbrane na našoj obali. Daljim upornim radom i jačanjem samoupravljanja i uloge udruženog rada postići će se još zapaženiji rezultati kako u jačanju privredne moći zemlje, tako i njene odbrane na Jadranu.

Na daljoj realizaciji koncepcije ONO ukazuje se potreba da se preduzmu mjere kako u federaciji i republikama, tako i u društveno-političkim zajednicama i radnim organizacijama. One bi obuhvatile još bolje preciziranje i razradu pitanja, kao:

Osiguranje sredstava za finansiranje pojedinih priprema u djelatnostima od posebnog interesa za odbranu zemlje, te preduzimanje mjera potrebnih da se pripreme u oblasti privrede usklade s politikom i mjerama Savezne skupštine;

U slučaju rata treba da se propiše postupak naših brodova duge i velike obalne plovidbe koji budu zatečeni u stranim lukama, na otvorenom moru ili u teritorijalnim vodama Jugoslavije; da se utvrde osnove i oslonci djelovanja naše trgovačke flote i u najtežim uvjetima u kojima se zemlja može naći; da se propiše sistem komunikacija sa našim brodovima koji se u slučaju rata budu nalazili van teritorijalnih voda Jugoslavije; da se propiše postupak sa stranim brodovima zatečenim u teritorijalnom moru Jugoslavije u slučaju rata;

Republike bi takođe trebalo da donesu propise u okviru svojih nadležnosti, osiguraju izvršenje obaveza koje propisuju organi federacije u oblasti pomorstva u slučaju rata, sarađuju sa drugim republikama radi funkcionisanja pomorskog saobraćaja i vršenja ratnih priprema u oblasti pomorstva i slučaju rata, koordiniraju i rukovode radom organa uprave, te djelovanjem poduzeća pomorske privrede u pripremama za rat i u slučaju rata, propišu pripreme i mobilizacijsku gotovost u oblasti pomorstva, predlažu kriterijume i normative za raspored ljudstva i sredstava u oblasti pomorstva za potrebe

svih komponenti općenarodne odbrane i propišu nadležnost i organizaciju organa pomorske uprave u pripremama za rat i u slučaju rata;

Lučke kapetanije mogu biti osnovne organizacije na terenu koje bi rukovodile i usklađivale ratne pripreme u oblasti pomorstva, pod uvjetom da ih se osposobi za izvršenje ovih zadataka u miru i ratu.

Lučke kapetanije, po svome položaju i funkciji mogu najbolje i najefikasnije da odraze interese svih faktora koji djeluju na obali kako u organizaciji priprema za slučaj rata, tako i u ratu.

Veliki posao koji je već obavljen u realizaciji koncepcije ONO i u uklapanju trgovačke mornarice u jedinstveni sistem odbrane predstavlja ne samo značajan doprinos radnih ljudi pomorstva jačanju odbrane zemlje, već i solidan preduvjet za neposredan rast odbrambene moći SFRJ.